

CESTA CHVÁLY A UCTÍVÁNÍ

Důvěra, odevzdání, víra a přijetí

Rónán Johnston

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

Rónán Johnston

CESTA CHVÁLY A UCTÍVÁNÍ
Důvěra, odevzdání, víra, přijetí

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Johnston, Rónán

[Trust, surrender, believe, receive. Česky]

Cesta chvály a uctívání : důvěra, odevzdání, víra, přijetí /
Rónán Johnston ; z anglického originálu Trust, surrender,
believe, receive: an adventure in praise and worship přeložila
Jana Dominika Pláteníková. -- Vydání první. -- V Praze :
Stanislav Juhaňák - Triton, 2017

ISBN 978-80-7553-430-9 (pdf)

27-534.35-543.2 * 27-584.5 * 27-184

- modlitba chval
- duchovní cesta
- Bůh a člověk
- populárně-naučné publikace

27-5 - Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní život [5]

CESTA CHVÁLY A UCTÍVÁNÍ

Důvěra, odevzdání, víra a přijetí

Rónán Johnston

Rónán Johnston

CESTA CHVÁLY A UCTÍVÁNÍ

Důvěra, odevzdání, víra, přijetí

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Copyright © Rónán Johnston, 2014

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2017

Translation © Jana Dominika Pláteníková, 2017

Cover © Renata Brtnická, 2017

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-430-9 (pdf)

Volám všechny nevěrníky!

Tuto knihu věnuji všem nám, „nevěrníkům“, kteří pouštíme Boha z hlavy minutu poté, co odejdeme z modlitebního setkání. A doufám, že nám bude aspoň trochu útěchou vědomí, že nás Bůh i v našem lajdáctví a nevěrnosti s láskou hledá a vychází nám vstříc, abychom se k němu mohli snadno vrátet.

RÓNÁN

Tim Phillips mi v květnu 2008 řekl, že Pán si přeje, abych napsal tuto knihu. Začal jsem hned, ale – nemám omluvy – píšu hodně pomalu.

Věnuji ji Timovi a všem, kdo mi pomohli uvést tento záměr v čin – především Joanne.

PŘEDMLUVA

Konečně je tu kniha, která mi pomůže v jedné z nejdůležitějších, avšak bohužel nejvíce zanedbaných oblastí života. Chvála a uctívání je pro život víry něco jako svíčka u motoru. Svatá Terezie z Lisieux říkala, že chvála doširoka otvírá dveře Otcovy lásky a milosrdenství. Potřebujeme ty, kdo nás vedou a pomáhají nám prakticky na cestě do Trůnního sálu Boha, kde se uprostřed našeho všedního života mohou dít úžasné věci. Rónán a Joanne Johnstonovi takto v posledních dvaceti letech vedli a doprovázeli tisíce mladých lidí. Spolu s Emmaus, ekumenickou komunitou neuvěřitelně nadaných a nadšených lidí, se stali vskutku Duchem pomazanými průkopníky modlitby chval, která sehrála významnou roli a inspirovala mladé i starší široko daleko.

Byl jsem svědkem toho, jak jejich prostá píseň *Trust, Surrender (Důvěřuj, odevzdej se)* doslova pohnula k obrácení a osobnímu odevzdání Ježíši stovky lidí. To se může stát jedině, když jsou hudba i texty obětavě vymodlené z hlubin Božího srdce. Díky, že jste mi skvělými přáteli, spolupoutníky na dlouhé a často kamenité cestě a za to, že nám dáváte nahlédnout do svého životního příběhu a nabízíte nám ostatním v Kristově Těle tuto jednoduchou, praktickou a zábavnou příručku.

*David Payne,
ředitel Katolické evangelizační služby v Anglii*

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

S Rónánem a komunitou Emmaus jsem se poprvé setkal začátkem devadesátých let na konferenci New Dawn ve Walshinghamu a byl to pro mne jeden z důležitých okamžiků na mojí cestě víry. Živost jeho vztahu s Bohem přetavená do dynamické a kvalitní hudby mě utvrdila v tom, že hudba k Boží oslavě je tou nejvyšší metou, o kterou musím taky jako muzikant usilovat.

Po dlouhé době jsme se setkali v roce 2015 a podíleli jsme se společně na vedení modlitby chval během jednoho víkendu. Jeho důraz na „rozběhnutí se do Boží přítomnosti“ na začátku chval a důležitost souhlasu s každým Božím záměrem v mém životě (tedy odpověď: Yes, Lord – Ano, Pane) byly pro mne opět důležitým impulsem.

Přes svoji mnohaletou zkušenost s vedením chval se Rónán nestaví do pozice experta na to, jak „to udělat, aby to fungovalo“, protože poznal Ježíše tak, jako jeho učedníci – stále překvapujícího a přesahujícího jejich představu. Ačkoliv kniha obsahuje řadu konkrétních, praktických i vtipně podaných rad pro vedení modlitby chval a uctívání, vždy je znát jeho respekt k neproniknutelné hloubce a nevyсловitelné kráse Boží, které se ve chválách dotýká.

Cesta, na kterou nás touto knihou zve, není bezpečná a bezproblémová dálnice do Boží blízkosti, ale trochu riskantní putování, které vyžaduje zapojení nejen myšlení a intelektu, ale také našeho těla a emocí, aby

Bůh mohl být „všechno ve všem“. Je to však cesta plná objevování Boží krásy a růstu v obdivu k původci veškeré krásy, která stojí za to.

*Miroslav Přikryl, vedoucí hudební skupiny
doprovázející katolické
charismatické konference v ČR*

ÚVOD

„Ježíš přišel, aby udělal z rebelů své ctitele.“

A. W. Tozer: Whatever Happened to Worship

Když jsem pracoval na posledních úpravách této knihy, napadlo mne, že máme-li trávit věčnost chválením a uctíváním Boha, musí to být činnost skutečně potěšující. A musí to být navíc i něco, co dokáže každý! Ne jenom zpěváci, skvělí instrumentalisté, charismatici, choralisté. Ne pouze milovníci hymnů Charlese Wesleyho nebo ti, kdo Boha uctívají tichým rozjímáním v přírodě či doma. Ne jenom účastníci modliteb Taizé, letniční křesťané, progresivní i konzervativní evangelikálové, katolíci pějící „Chvalte ústa“, koptští a pravoslavní křesťané, vyšší a nižší anglikáni, ale prostě všichni! A jestliže je každý stvořený ke chvále Boha, pak to musí být něco jiného, než si pod tím představujeme.

Tato kniha je napsána z pohledu muzikanta, který si napřed myslel, že chce být rockovou hvězdou, ale pak přišel na to, že vlastně chce, aby hvězdou byl Ježíš a on se stal Jeho ctitelem. Učím se hodně, hodně pomalu. Chválit Boha se mi však stalo opravdovou radostí. A jsem přesvědčen o tom, že chválit Boha je úkolem každého z nás – věřím, že to je postoj, který nás činí šťastnými, protože jsme k tomu stvořeni.

Náš život s Joanne nabral v průběhu let všelijaké zajímavé obrátky, a když se ohlížíme zpět, uvědomujeme

si, že skutečným vnitřním tepem našeho společného života byla chvála a chvíle obracení se k Bohu. Pokud se o tom chcete dozvědět víc, pokud toužíte po prožívání živého Boha a chcete ve svém životě ucítit jeho dech, čtěte dál. Tady jste na správné adrese. A kéž mi Pán dá – když se budeme společně věnovat tomuto úžasnému tématu – milost otevřít pro vás nové obzory.

Rónán

MODLITBA CHVAL BEZ KYTARY

Jsem muzikant, hudbu miluju, a mám-li být upřímný, veškeré moje zakoušení Boha a Jeho lásky je spojeno s krásnou hudbou. Když jsem byl malý a zaslechl jsem krásný hymnus, dojímalo mne to. Čili Bůh a hudba pro mne byli po mnohá léta neoddělitelní. Ale mám pro vás novinku! Worship¹ není hudba. Zpěv písní chval nám v podstatě jen obrovsky pomáhá zaujmout před Bohem postoj chvály a uctívání, hudba sama má však s chválou a uctíváním do činění pramálo. Hned to vysvětlím.

Když mi bylo čtrnáct, byl jsem poprvé v životě na Charismatické konferenci, kam mě pozvali rodinní přátelé. Když jsem vstoupil do sálu, lidé stáli a zpívali (muselo tam být dobrých tři sta lidí, ruce nad hlavou a pěli opravdu s gustem) a na mne ihned udělalo náramný dojem, jaký společně vytvořili nádherný souzvuk. Prostorem se vznášely harmonie, ze slov byla

¹ Pozn. překl.: Worship – současný hudební styl oslavných písní používaných jako forma společné modlitby zejména v protestantském prostředí při bohoslužbách nebo modlitebních shromážděních. V dalším textu budeme pro modlitební setkání v tomto stylu používat výrazy modlitba chval, příp. modlitba chval a uctívání.

cítit vroucnost a upřímnost, a jakmile se hudba rozplynula do zpěvu v jazycích (naštěstí jsem na zpěv v jazycích byl upozorněn předem, jinak bych býval byl zaskočen), úplně mne ohromilo, že společný zpěv stovek lidí ladil v čistém souzvuku. Jaký zázrak! V té době jsem vedl v kostele hudební skupinu a bývalo mi zatěžko sladit jejich pětadvacet členů. Tohle byl pro moje mladé a nezkušené uši první zázrak, jaký jsem v charismatickém prostředí zažil. Rád bych dodal, že byl první z mnoha.

Hraju na kytaru a na piáno. Když jsem byl malý, vrcholem štěstí pro mne bylo stát se úspěšným muzikantem, hvězdou, autorem písní a zpěvákem, nejlépe členem Beatles. Bohužel tahle pozice byla poměrně dlouho obsazená Johnem, Paulem, Georgem a Ringem a moc místa tam za této situace nezbylo. Avšak jakožto člen začínající folkové skupiny při naší farnosti jsem měl to potěšení hrát každou neděli ráno při mši pro osm set lidí. Bylo to největší vystoupení, jaké jsem do té doby měl a – ještě než se na to přímo zeptáte – ano, měl jsem opravdu takhle přizemní motivy. Prostě jsem se nějak chtěl stát známým muzikantem a tohle rozhodně byl první krok na cestě k dobytí světa.

Ale Bůh měl jiné plány. Bylo nám kolem čtrnácti patnácti a všichni dohromady jsme uměli tak šest písní. Okamžitě jsem cítil potřebu sehnat další hudební materiál, proto jsem byl na tom charismatickém setkání v Sallynoggin, asi míli od nás. A jednou z prvních věcí, již jsem pochopil, když jsem pozoroval účastníky, kterak s rukama zvednutýma nad hlavou zaníceně zpívají Ježíši vyznání lásky a chválí Boha v jazycích, bylo,

že tady jde o něco za hranicemi hudby samotné. Že to dalece přesahuje pouhé hmaty na kytaru, krásný zpěv a dobře vystavěné harmonie. Tady se dělo něco úplně jiného. Tito lidé se vztahovali k něčemu nebo někomu. A mně bylo jasné, že to chci taky.

Cítil jsem stejně jako Petr, že to je nad mé síly a chtělo se mi říct s ním: „Pane, odejdi ode mne, vždyť já jsem člověk hříšný.“ Ale láska, kterou jsem cítil všude kolem sebe, mne zvala dál, zvala mne hlouběji do vztahu. A tak jsem řekl: „Ano.“

A to je, zkrátka a dobře chvála, přátelé. Říkat „ano“. Říkejte „ano“ Bohu a už jste v postoji chvály, už ho chválíte.

Svatý Pavel říká v listu Římanům: „Vybízím vás, bratři, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť; to ať je vaše pravá bohoslužba.“ (Řím 12,1)

Takže začněte tím, že řeknete „ano“. Ať je vaší modlitbou toto: Ježíši, ještě než se mne na cokoli zeptáš, moje odpověď bude „ano“. Zní to jako trochu vyhnané do krajnosti? Trochu radikálně? Inu, asi je, řekl bych.

„Ano, Pane.“

„Ano, Pane“ – to je podstata chvály a uctívání. Bez kytary a tamburíny na dosah. Bez varhan nebo čtyřhlasého sborového aranžmá. Bez rukou zvednutých nad hlavou a modlitby v jazycích.²

² Modlitba v jazycích neboli glosolálie (z řeckého γλῶσσα – glóssa = jazyk a λαλῶ – laló = mluvím) je promlouvání či zpěv

Prosté „ano“. To je, podle Pavla, naší pravou bohoslužbou.

Když začínala mezinárodní úvěrová krize, prožíval jsem finanční krizi i já. Jak to tak šlo s irskou ekonomikou z kopce, bralo rychle za své i moje podnikání v oblasti hudební produkce. Nepřicházela žádná nová práce, zakázek od starých klientů bylo méně a méně a ti, kdo mi příležitostně zadávali práci, omezovali nové projekty. Pomalu jsem začínal propadat panice. Chápejte, ne okamžitě. Zaměstnal jsem se psáním a nahráváním nového alba písní chval, které vyšlo pod názvem *Mountaintop*. Ale otázky zůstávaly. Z čeho budu platit účty? Kdo mě z toho zachrání? Měl jsem uživit rodinu s malými dětmi, financovat nové bydlení a byl jsem tedy opravdu pod tlakem. A uvědomil jsem si, že se cítím sevřený v pasti. Trpěl jsem chronickou úzkostí, která přecházela do deprese. Ale proč mi tohle děláš, Pane? Proč mne ponecháváš v takové strašné nejistotě a úzkosti? Našel jsem menší příležitosti k výdělku hraním s kapelou a pronajímáním studia. Ale všechny zakázky pro televizi, produkování hudebních alb, filmová

v mystickém, neznámém nebo neexistujícím jazyce v rámci modlitby. V křesťanství je podle 1. listu apoštola Pavla Korinťanům chápána jako jeden z darů Ducha svatého a je jakýmsi projevem přenesení lidské mluvy do řeči andělů. Neodmyslitelně patří k období prvotní církve a ke zkušenostem středověkých mystiků, vyskytovala se v letničním hnutí, kde představovala podle některých nezbytné znamení tzv. „křtu v Duchu svatém“ a dnes je běžnou součástí modlitební praxe charismatických křesťanů všech denominací.

hudba, s nimiž se mi v minulých desetiletích tak dařilo, to všecko ustalo. Obraceli jsme každý cent a dostali se do dluhů. A hádali jsme se s Joanne o to, zda má smysl, abych jezdil Irskem křížem krážem na koncerty, které zas tak moc nevynášely. Odpovídal jsem Joanne pořád stejně: „Ale když nebudu jezdit, nebudeme mít z čeho žít.“ Pomalu ale jistě jsem si začal uvědomovat, že moje odpověď Joanne byla hodně podobná tomu, jak odpovídám Bohu: „Ale, Pane...“ A pokaždé, když jsem Pánu odpovídal „ale“, se moje srdce potápělo hlouběji a hlouběji.

Jednoho památného dne jsem si najednou, uprostřed nemalého chaosu, uvědomil, že jediné, co jsem kdy Bohu, zdá se, říkal, bylo: „Ale, Pane...“ Neustále jsem si vymýšlel výmluvy, proč ho nemůžu opravdově následovat. „Pane, když vyřešíš moje finanční problémy, budu se moci lépe věnovat práci, kterou mi dáváš...“ nebo „Ale Pane, jak po mně můžeš chtít, abych vyjel na turné nebo natočil nové album chval, když víš, že nemám na obživu, na nájem a na hypotéku...“

A uvědomil jsem si, že když jsem vedl rozhovor tímto stylem, vždy skončil v ještě hlubším trápení, cítil jsem se Bohem ještě víc opuštěný a ještě více se obviňoval. Pár měsíců předtím jsem slyšel kázání svého dobrého přítele Davea Matthewse, v němž říkal: „V těchto dnech je mojí jedinou modlitbou ‚Ano, Pane‘.“ To se mi vrylo do paměti. Máme-li věřit tomu, co říká Pavel v listu Římanům (Řím 12,1), „ano, Pane“ je uctívání.

Právě když jsem si uvědomil, že jediné, co Bohu stále říkám je „ale, Pane“, vybavila se mi Daveova slova.

A pomyslel jsem si, „zkusím to“. A zkusil jsem to. „Ano, Pane,“ řekl jsem Mu. A opakoval jsem to. A pomalu jsem se to učil říkat stále znova a znova, když jsem pronikal víc a víc do Ježíše a do Jeho skutečnosti. Do skutečnosti lásky, která je věčná, která nedělá kompromisy a je tou největší silou ve vesmíru, silou, která vrátila Ježíše po smrti do života. A veškerá úzkost začala mizet. Ano, Pane. Nejistota ohledně budoucnosti. Ano, Pane. Strach, že nás ekonomická krize zničí. Ano, Pane. A úzkost se začala vytrácet a opadat. Srdce mi začal plnit pokoj. Pochopil jsem, že jako Král vesmíru je Ježíš tvůrcem a já prostě jeho tvorem a že musím začít dělat to, co chce On, a přestat se Ho pokoušet přimět, aby dělal, co chci já, protože tím si dělám ze života peklo.

A Ježíš mi začal ukazovat, jak se o mne neustále stará. Starý Zákon popisuje Boha jako *Jehovah Jireh* (Gen 22,14), což znamená „Bůh se stará“. My máme sklon si myslet, že postarat se o někoho znamená hlavně zajistit ho finančně a zajistit mu bydlení nebo práci. Zapomínáme, že postarat se o někoho taky znamená zajistit mu přátele, podporu, společenství, prostor, kde může žít a růst, milovat a sytit se, smysluplný život a práci a pestrost, která je kořením života.

V příběhu v první knize Mojžíšově (Gen 22) Bůh daroval beránka, aby nemusel být obětován Izák, a exegeti tuto pasáž vykládají tak, že beránek je předobrazem Ježíše vydaného za každého z nás. V této pasáži, kde je Bůh představen jako ten, který se o nás stará, tedy není žádná zmínka o penězích a finančních záležitostech. A na to my často uprostřed všech každodenních

požehnání, která nám Bůh dává, zapomínáme. On pro nás volí okolnosti: okolnosti, v nichž porosteme, situace, které se zdají opravdu hodně bolestivé, když se v nich nacházíme, ale které nám v různých podobách přinášejí pravdu a uzdravení. A když jsme schopni říci „ano, Pane“ uprostřed všech těchto okolností, tehdy chválíme Boha. Tím Bohu dáváme sebe samé jako živý celopal.

Kdo by si byl pomyslel, že to, aby mi Bůh ukázal, že jsem mu neříkal „ano“, když mi něco nevyhovovalo, zabere dlouhá léta finančních obtíží. Žil jsem takovou pohodlnou verzi křesťanství, Ježíš mne obdaroval krásnou ženou a rodinou, žehnal mi ve finančních záležitostech, utěšoval mne, když mi bylo těžko, dal mi skvělé přátele a lidi, kteří mi rozuměli, skvělou a zajímavou práci a jako vedlejší činnost cestování po světě s vyučováním a zpěvem chval. Jenže někde hluboko uvnitř ve mně stále bylo to „ale, Pane“. Ne, že by to vždycky bylo přímo „ne“, často to bylo „ale já jsem příliš unavený“ nebo „ale vždyť už jsme úplně vyřízení“ nebo „ale jsem příliš zaneprázdněný“. Tohle „ale“ je však jenom předstupěň k „takže jistě chápeš, proč to musím odmítnout, Pane“. A já jsem v tomhle modu žil celý život.

Najednou mi Bůh ukázal, o co vlastně šlo. Jakási sotva patrná, avšak nepochybná vnitřní vzpoura, kdy jsem Ježíše následoval jen tam, kde se mi to hodilo, a v tom zbývajícím jsem hledal výmluvy, proč nemohu být radikálnější, a dělal jsem si, co jsem chtěl já.

Uctívání vs. vzpoura

Víte, není možné se proti Bohu bouřit a zároveň ho chválit. Chvála a uctívání totiž znamená „ano, Pane“, zatímco „ne, Pane“ je rebelie. Vzájemně se to vylučuje. To bych rád řekl s veškerou laskavostí, ale zároveň pevností. Může se nám stát, že chceme říkat ano, ale říkáme ne.

Nepodceňujme však Boží moc a lásku. Chtít říkat ano je pro Boží milosrdenství víc než dostačující. Bůh nepotřebuje nic víc než sebemenší první úchyt – On se chopí naší touhy a bude ji s radostí v průběhu našeho života postupně proměňovat k úplnému „ano“. Za to si nemůžeme připisovat nejmenší zásluhu – je to celé Jeho dílo a to On si nás přitahuje blíž, používá všecka naše „ano“ na půl pusy a „rád bych, ale teď na to nemám čas“ k tomu, aby naše srdce taval a přiváděl k plnějšimu „ano“. K tomu nejplnějšimu „ano“, jakého jsme schopni na této straně věčnosti.

V našem srdci žije touha znovu se chopit moci, a tak se o to pořád dokola pokouší. Je úplně klidně možné, že člověk ulehne zcela oddaný Bohu a ráno se vzbudí znovu ve vzpouře. Jsem si jistý, že v Božím plánu pro nás je toto stěžejní. Kdybychom byli stroje, měli bychom vypínač, kde by se dal jednoduše vypnout modus „vzpouře“ a zapnout program „poslušnost“. My jsme ale stvořeni pro to, abychom žili ve vztahu s Bohem. S Bohem, který nechtěl závody robotů, ale přátelství s lidmi, kteří se stále znova dobrovolně rozhodují Ho milovat.

A. W. Tozer ve své knize *Whatever Happened to Worship* říká, že Ježíš přišel, aby proměnil vzbouřence

ve své ctitele. Vidíte to? Chvála a uctívání jsou na opačném konci spektra než vzpoura a rebelie. A je třeba mít na paměti, že ačkoli víme, že Ježíš umí použít i jen velmi nesmělé „ano“ z naší strany, naše srdce dokáže být proradné. Umíme sami před sebou předstírat, že Boha milujeme, že žijeme vůči Němu v poslušnosti a obrátili jsme se k němu v každé oblasti svého života, a zatím dělat pravý opak – na prvním místě mít vlastní uspokojení a vedle toho provozovat nějaké náboženské praktiky, kterými umlčíme svědomí.

Věřte, že On má moc vás vyvést i z té nejtemnější stezky, ale mějte dost poctivosti a přiznejte si, že za cestu, kterou si vybíráte, máte také odpovědnost. To vy jste nevstali včas z postele, abyste se stihli pomodlit, vy jste se rozhodli zapnout rádio nebo televizi namísto toho, abyste zůstali chvíli jen tak v tichu. To vy jste nešli do kostela, neudělali si čas na to být s Ježíšem, číst Písmo, rozdělit se s chudými (zde si může každý doplnit, co chce, jen si zkrátka uvědomme, že jsme to my, kdo se rozhodl něco udělat či neudělat).

A konečně, největší výmluva pro to, že neděláme, co je Boží vůle, je strach, že nás Bůh nějak převezme a nechá nás na holičkách. To je lež, která zavání peklem. Někdy, když vidíme okolnosti, v nichž jsme se ocitli, máme pocit, jako bychom byli ve slepé uličce – v rodině, kde nás nemají rádi, ve vztahu, který nefunguje, v těžké finanční situaci – a ptáme se: „Pane, jak by tohle mohla být tvoje vůle?“ Jak by mohl Bůh dopustit, aby se nám děly ošklivé věci?

Nerad bych se pouštěl do traktátu o přítomnosti zla a Boží vůli ve světě (to by vydalo na samostatnou

knihu), ale předal bych vám s dovolením nejlepší radu, jakou jsem kdy dostal, pokud jde o chválu a uctívání. Pochází překvapivě z 18. století od jednoho jezuita, který za celý život nepublikoval jediný text. Jean Pierre de Caussade napsal: „Svatost se v nás uskutečňuje přijímáním Boží vůle. Musíme odložit veškeré pochyby a dohady a přijmout všecko, co nám Bůh dává s dětskou důvěrou. To, co nám Bůh v každém okamžiku života připraví a dává zažít, je pro nás to nejlepší, co nás může potkat.“ (Jean-Pierre de Caussade: Odevzdanost do Boží prozřetelnosti. Milost přítomného okamžiku)

Pokud vezmu vážně skutečnost, že to, co mi Bůh dává zakoušet v dané chvíli, je to nejlepší a nejsvětější, co mne mohlo potkat, pak mohu opustit svoje „ale, Pane“ postoj vůči Bohu a přijmout postoj „ano, Pane“.

A to je, přátelé, skutečné uctívání!

Poznámky pro vedoucí chval: Nespěchejte od této kapitoly! I když máte zájem o praktičtější návody a tipy – a těch vás dále čeká spousta – tato kapitola pojednává o jakési základně opravdového uctívání. Když necháte Pána zbudovat dobré základy vaší osobnosti a charakteru, zcela jistě budete při vedení modlitby chval lepším nástrojem.